

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ 1919-1922

Δημήτρης Κ. Μπάκας

Εκατό ολόκληρα χρόνια πέρασαν από τότε και όμως οι μνήμες μένουν **ολοζώντανες!** Πώς να ξεχαστούν οι πιο τραγικές στιγμές του Έθνους; **Δε γίνεται και δεν πρέπει.** Οι τραυματικές εμπειρίες αφήνουν πάντοτε ανεξίτηλα σημάδια στη ζωή μας και μάλιστα ακόμη πιο βαθιά είναι τα τραύματα στην ψυχή μας. Η Εκστρατεία στη Μικρά Ασία(ΜΑ) έμεινε στην Ιστορία της Πατρίδας μας ως «**Μικρασιατική Καταστροφή**». Μια **περιπέτεια που ξεκίνησε με οράματα και θριάμβους και κατέληξε στην ολοσχερή καταστροφή του αγνότερου ριζώματος του πολιτισμού μας.**

Στις **2 Μαΐου 1919** (παλαιό ημερολόγιο) μέσα σε ένα θριαμβευτικό-απελευθερωτικό πανηγύρι η Σμύρνη πνίγεται στη γαλανόλευκη. Δυστυχώς, στις **27 Αυγούστου (9 Σεπτεμβρίου) 1922**, ύστερα από τριάντα εννέα μήνες και πέντε ημέρες ένα απόλυτο θανατηφόρο δράμα προκαλεί μια και για πάντα το ξερίζωμα της όμορφης πόλης. Μια άφατη **δαντική κόλαση του Ελληνισμού** της Ιωνίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης που σηματοδεύτηκε με τους πιο μακάβριους αριθμούς θυμάτων: περίπου **700. 000 νεκροί** και **2.500.000 ξεριζωμένοι** βίαια από τον τόπο τους. Ένα ξερίζωμα απ' εκεί, όπου έζησαν και μεγαλούργησαν πολλούς αιώνες πριν έρθει ο Χριστιανισμός. Εκεί, άφησαν πίσω τους όλα τα υπάρχοντά τους, ανυπολόγιστης αξίας περιουσίες και κυρίως άφησαν στους ιερόσυλους τούς **τάφους** των προσφιλών τους προσώπων και την **ιστορία τους**. Πήραν μόνο μαζί τους τις αναμνήσεις, τα ήθη και έθιμα και μια ατελείωτη νοσταλγία επιστροφής! Στους μακάβριους αριθμούς και πέραν από τις βιβλικές καταστροφές πρέπει να προστεθούν και οι **ανθρώπινες απώλειες της Στρατιάς Μ. Ασίας: Αξιωματικοί και οπλίτες (φονευθέντες, αποβιώσαντες, εξαφανισθέντες και τραυματίες): 91.225!**

Δεν είναι δυνατόν να περιγράψει κανείς και με οποιαδήποτε πέννα την όλη περιπέτεια! Θα αναφερθούν με σεβασμό προς τα εκατομμύρια των παθόντων οι ελάχιστοι **παράγοντες** που καθόρισαν, **όλοι μαζί, αλλά όχι ισότιμα**, την εξέλιξη και το οδυνηρό τέλος της Εκστρατείας. Θα σχολιαστούν αμερόληπτα, όσο είναι δυνατόν να προσεγγισθεί η πραγματική αλήθεια, φέρνοντας στη μνήμη μας με σεβασμό στους παθόντες και αποτυπώνοντας τα κύρια **συμπεράσματα**. Ελάχιστος σκοπός μας είναι οι παραλείψεις, οι συμπεριφορές και τα **παθήματα να γίνουν μαθήματα** για εμάς και τις επόμενες γενεές. Να μη ξαναπέσουμε σε τέτοιες εμπειρίες. Να σταθούμε, ει δυνατόν, όλοι μας, **με αίσθημα ευθύνης**, χωρίς αφορισμούς και ανώφελα πλέον δάκρυα στα φοβερά εγκλήματα των Τούρκων και τα δικά μας λάθη. Να συγκρίνουμε εκείνες τις συνθήκες με τα όσα παίζονται στα δικά μας χρόνια στο «θέατρο του » με περίπου τους ίδιους πρωταγωνιστές. Να κατανοήσουμε με κριτική ορθή αντίληψη τα συμβαίνοντα και να εξασφαλίσουμε, πρώτιστα, ο καθένας μας με τη **δική του συμμετοχή, την ασφάλεια της Πατρίδας.**

Η Εκστρατεία στη ΜΑ είναι το σπουδαιότερο γεγονός της ελληνικής ιστορίας από την άλωση της Κωνσταντινούπολης, την Εθνεγερσία του 1821 και τους νικηφόρους Βαλκανικούς Πολέμους 1912 – 1913. Άρχισε υπό τους ευνοϊκότερους οιωνούς, αλλά κατέληξε από εσωτερικούς και εξωτερικούς λόγους στη μεγάλη καταστροφή του Αυγούστου 1922, με συνέπεια την **εκρίζωση του μικρασιατικού ελληνισμού.**

Στη διάσκεψη ειρήνης του Παρισιού, που ακολούθησε τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Ελλάδα προετοίμασε το έδαφος και έπεισε τους συμμάχους για τα δικαιώματά μας στη Σμύρνη, τη δύναμη του ελληνικού στρατού, αλλά και τον κίνδυνο, που αντιμετώπιζαν οι ελληνορθόδοξοι της Μ. Ασίας από τη δράση των τουρκικών τρομοκρατικών συμμοριών. Διαβεβαίωσε δε τους συμμάχους, ότι δεν θα ενεργήσει χωρίς την συγκατάθεσή τους.

Η Εκστρατεία στη Μικρά Ασία ήταν μια υπερπόντια επιχείρηση μεγάλης διάρκειας (3,5 χρόνια), με τη συμμετοχή σχεδόν του συνόλου του **Ελληνικού Στρατού**, σε μια ευρεία έκταση των επιχειρήσεων με βάθος (περίπου **300 χλμ.**) και σε μέτωπο (**άνω των 700 χλμ.**) σε άγνωστο και αφιλόξενο επιχειρησιακό περιβάλλον, με έλλειψη υποδομών, συγκοινωνίας και μεταφορικών μέσων, με προβλήματα οργάνωσης, διοίκηση των επιχειρήσεων, επικοινωνίας, διοικητικής μέριμνας και με εναλλασσόμενες πολιτικές καταστάσεις. Οι εκλογές της 1ης Νοε. 1920 έπαιζαν καταλυτικό ρόλο στην αποτυχία της εκστρατείας!

Οι Έλληνες της Σμύρνης **έβλεπαν το όνειρο** με το οποίο μεγάλωσαν να γίνεται **πραγματικότητα!** Μετά την κατάληψη της Σμύρνης και με τη σημαντική ενίσχυση των ελληνικών δυνάμεων άρχισαν οι πολεμικές επιχειρήσεις της περιόδου 1919 – 1922. Κατά τις μεγάλες επιθετικές ενέργειες των επιχειρήσεων του έτους 1921 η ελληνική στρατιά κατήγαγε περίλαμπρες νίκες και επιδίωξε να εξουδετερώσει και καταστρέψει τον τουρκικό στρατό που ήδη είχε αναδιοργανωθεί. Επέτυχε την κατάληψη σπουδαίων αστικών κέντρων και συγκοινωνιακών κόμβων και την προώθηση μέχρι τον Σαγγάριο ποταμό επιχειρώντας κάτω από δυσμενέστερες συνθήκες εδάφους, διέλευσης της αλμυράς ερήμου, ανεφοδιασμού, αναπλήρωσης απωλειών, ηθικού, λαθών και παραλείψεων της στρατιωτικής διοίκησης και των πολιτικών αρχών. Παρά τις επιτυχίες και τον συνεχή αγώνα της **δεν επιτεύχθηκε** το καίριο και αποφασιστικό **πλήγμα στον εχθρό.**

Παρά τις δυσχέρειες και τις αδυναμίες της Στρατιάς αποφασίστηκε η συνέχιση των επιχειρήσεων προς Άγκυρα, με την εκτέλεση μιας εγκληματικής επιθετικής ενέργειας, την περίοδο κατά την οποία η Ελλάδα ήταν σε πλήρη διπλωματική,

στρατιωτική και οικονομική απομόνωση και οι σύμμαχοι είχαν διαρρήξει τις συμμαχίες με συνέπεια να έχουμε ανατροπή όλων των προϋποθέσεων της Εκστρατείας. **Η τελική επιχείρηση απέτυχε. Η μάχη για την κατάληψη της Άγκυρας χάθηκε.** Οι ελληνικές δυνάμεις δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία και να ανακόψουν την τουρκική επίθεση στις 13 Αυγούστου 1922 κι έτσι **το μέτωπο κατέρρευσε κατά το θλιβερό τρίτο δεκαήμερο του Αυγούστου.**

Το μεγαλεπήβολο σχέδιο, του πολεμικού συμβουλίου στην Κιουτάχεια (15 Ιουλ 1921) που αποφάσισε ομόφωνα τη συνέχεια των επιχειρήσεων προς Άγκυρα **αφύπνισε το εθνικό φρόνημα των Τούρκων** για μαζική εθελοντική αντίσταση σ' όλα τα μέτωπα επιχειρήσεων με τη δημιουργία ισχυρού στρατού και τη δυναμική παρουσία του Στρατηγού **Μουσταφά Κεμάλ** (Ατατούρκ), ο οποίος ως γνήσιος εκφραστής του τουρκικού λαού έγινε και ο εθνικός σωτήρας της Τουρκίας.

Η Στρατιά συνέχισε τις επιχειρήσεις, και τα Α' και Β' ΣΣ πέρασαν το Σαγγάριο ποταμό από 7 γέφυρες 28 και 29 Αυγ. 1921 και έφθασε περίπου 60 χλμ. έξω από την Άγκυρα. Οι Τούρκοι μετά τον Σαγγάριο είχαν οργανώσει τρεις γραμμές άμυνας, τις δύο τις κατέλαβαν οι ελληνικές δυνάμεις όχι όμως και την τρίτη για να ανοίξει ο δρόμος προς την Άγκυρα. Το αμυντικό μέτωπο των τουρκικών δυνάμεων είχε απορροφήσει το επιθετικό πνεύμα του ΕΣ, λόγω κόπωσης, εξάντλησης και είχε μειώσει το ηθικό του. Η Στρατιά διαβίωσε κάτω από δύσκολες συνθήκες και έτσι μοιραία άρχισε η επιθετική επιστροφή των τουρκικών δυνάμεων από 29 Αυγούστου 1922 και η μοιραία υποχώρηση μέχρι τα δυτικά παράλια.

Εν τω μεταξύ συνεχιζόταν η φιλοτουρκική πολιτική από τη Ρωσία, Γαλλία, Ιταλία με την παραχώρηση όπλων με αποτέλεσμα την αναπτέρωση του ηθικού των Τούρκων. **Στις 6 Σεπτεμβρίου 1922 τα τελευταία τμήματα του Γ' ΣΣ εγκατέλειψαν τη ΜΑ γράφοντας τον τραγικό επίλογο.**

Παρά τη δυσμενή εξέλιξη των επιχειρήσεων και την τελική έκβαση της Εκστρατείας η αντοχή και η ανδρεία του ελληνικού στρατού προκάλεσε τον παγκόσμιο θαυμασμό.

Έτσι, φθάσαμε στις 13 Σεπ. 1922, στο τραγικό φινάλε της εκστρατείας με τη **Σμύρνη στις φλόγες.** Η καταστροφή της Σμύρνης συνιστά τη **τελευταία σκηνή της εξόντωσης του Χριστιανισμού** ολόκληρης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με απεριγράπτες ωμότητες, που επισφραγίσθηκαν με τον μαρτυρικό θάνατο του Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσοστόμου. Ας σημειωθεί ότι οι Τούρκοι από το 1822 έως 1918 είχαν σφάζει ή ξεριζώνουν από τις εστίες τους, με αποτρόπαιες κτηνωδίες **1.873.822 Έλληνες Χριστιανούς και περισσότερους από 1.500.000 Αρμένιους Χριστιανούς.**

Η Σμύρνη παρουσίαζε εικόνα φρικτής κόλασης, που καμία άλλη πράξη της τουρκικής φυλής σε όλη τη διάρκεια της κηλιδωμένης από αίμα ιστορίας της, δεν παρουσίασε χειρότερες μορφές ακολασίας και βαρβαρότητας σε βάρος άμαχου πληθυσμού. Ο Κεμάλ, μένοντας στην οικία του Έλληνα Προξένου, που την είχε εγκαταλείψει φεύγοντας από τη Σμύρνη, **με υπερηφάνεια αγνάντευε τα αποκαΐδια και τα αμέτρητα πτώματα που σκαμπανέβαζαν τα κύματα στο λιμάνι!**

Με την πτώση της «αιώνιας Πόλης» από το Μωάμεθ, το γένος σκλαβώθηκε, αλλά δεν έσβησε. Οι σκλάβοι έγιναν κλέφτες και αρματολοί, δάσκαλοι του Γένους και ηγέτες του διαφωτισμού, έτσι το υπόδοιλο Έθνος μας προετοίμασε την Επανάσταση του 1821. Τώρα, ο Κεμάλ ξερίζωσε με ανείπωτες λεηλασίες βανδαλισμούς, φωτιές, και σφαγές μια για πάντα τον Ελληνισμό από την Ιωνία, τον Πόντο, την Καππαδοκία, την Καισαρεία, δηλαδή από τα κέντρα του ελληνικού πνεύματος. **Η ελπίδα έσβησε μια για πάντα.** «...Απέσβετο και το λάλον ύδωρ».

Έχασε η Πατρίδα μας το στήριγμά της που εξασφάλιζαν **2.500.000** αυτόχθονες Έλληνες. «Η Μικρασιατική καταστροφή υπήρξε μεγαλύτερη και χειρότερη από την πτώση της Κωνσταντινουπόλεως το 1453». Γράφει ο Γάλλος ιστορικός E. Driault. **«Χάσαμε την κυνέλη της πολιτισμικής μας διανόησης».**

Η περιπέτεια στη Μικρά Ασία άγγιζε το όνειρο! Η Ελλάδα έτοιμη να αγκαλιάσει το Αιγαίο και να ζαναζωντανέψει κάτω από το εθνικό της σκήπτρο προαιώνιες κοιτίδες του ελληνισμού. Δυστυχώς, το όνειρο αυτό όχι μόνο δεν παρέμεινε, τουλάχιστον, ως όνειρο, αλλά έσβησε παντελώς από κάθε εθνικό στοχασμό. **Μόνον το εθνικό φρόνημα των Ελλήνων κρατάει την ιδέα της Ελλάδας ζωντανή.**

Αποτιμήσεις: Καταγράφεται ως πρώτος παράγοντας της ήττας μας η γενική άποψη ότι για όλα τα δεινά, κατάλληλα σκηνοθετημένα, οφείλονται στους τότε «συμμάχους μας». Για δικές τους σκοπιμότητες και συμφέροντα δε δίστασαν να προδώσουν την Ελλάδα ενάντια στον σκοταδισμό του Ισλαμισμού. Όντως, καταγράφονται στοιχεία ότι οι Γερμανοί, οι Γάλλοι, οι Άγγλοι θεωρούσαν τους Τούρκους περίπου «περιούσιο λαό», ενώ οι ΗΠΑ πίστευαν αρχικά στο Δόγμα Μονρόε: «Η Αμερική για την Αμερική». Ταυτόχρονα η Ρωσία προμήθευε οπλισμό στον Κεμάλ.

Ο **Κεμάλ** συνιστά έναν άλλο σοβαρό παράγοντα τη ήττας μας. Την πιο κρίσιμη ώρα του πολέμου βρέθηκε, με επαναστατικό τρόπο, επικεφαλής της Τουρκίας για να αναστήσει και αναδιοργανώσει τον διαλυμένο στρατό της. Ο ίδιος αποκάλυψε και βροντοφώναξε: **«Είμαστε οι μόνοι νικητές μεταξύ των νικημένων»!** Σε αντίθεση με εμάς: **« που ήμασταν οι μόνοι νικημένοι μεταξύ των νικητών».**

Αλλά το μεγάλο ερώτημα είναι: τι κάναμε εμείς, ως Έλληνες; Κυριαρχούσε η εμμενής ασθένειά μας: **Ναι, ο επάρατος διχασμός** υπήρξε ο κύριος παράγοντας του ολέθρου μας. Θα κλάψουμε δυνατά, όταν δούμε στην πιο κρίσιμη εκείνη ώρα τον ελληνικό λαό διχασμένο απόλυτα. Με τους Αγγλογάλλους οι Βενιζελικοί, και Γερμανόφιλοι οι

Κωνσταντινικοί. Οι Έλληνες παθιασμένοι θαρρούν ότι έχουν κλείσει την Ελλάδα στην καρδιά τους, αλλά η συνθηματολογία και οι ακρότητες τους έχουν τυφλώσει. Μισητοί μεταξύ τους μέσα στο φρικτό πάθος τους, που αγγίζει τη σχιζοφρένεια! «Όχι καν μια Ελλάδα διχογνωμούσα, αλλά κυριολεκτικώς, δύο Ελλάδες αλληλοσπαρασσομένες» (Κ. Ζαβιτσιάνος). Αγεφύρωτα πάθη προκαλούσαν την αίσθηση του τρόμου. Στις εκλογές του Νοεμβρίου 1920, θριάμβευσε η παραφροσύνη και η δημαγωγία. **Το συναίσθημα μιας μεγάλης χαράς τελείωνε με το δράμα μιας συμφοράς. Η ελπίδα χανόταν στο σκοτάδι της ασυνέπειας. Πίσω από κάθε εντύπωση εμπιστοσύνης αναδιδόταν μια υποκρισία!**

Ο **εθνικός διχασμός**, που είχε μεταφερθεί και στο Στράτευμα, είναι αναμφισβήτητα η κυριότερη αιτία της μεγαλύτερης εθνικής μας συμφοράς, που άφησε ανεξίτηλα τραύματα στην Ελλάδα μας. Εντούτοις είχε και ελάσσινα «ευεργετικά» αποτελέσματα, όπως την πύκνωση του ελληνικού στοιχείου στην Ελλάδα, τη μεταφορά εμπειριών για καλύτερη ανθρώπινη ζωή και τον εμπλουτισμό σε πολιτισμικούς και κοινωνικούς θεσμούς. **Οι πρόσφυγες στην νέα Πατρίδα τους έγιναν παραγωγικά στοιχεία και πρόσφεραν φιλοπονία και τις ικανότητές τους στο εμπόριο, την βιομηχανία, την βιοτεχνία και την καλλιέργεια της γης. Επηρέασαν βαθιά κάθε πτυχή της ζωής των Ελλήνων, αν και το «νόστιμο ήμαρ» παραμένει στις επερχόμενες γενεές.**

Παρατηρήθηκαν ολέθρια σφάλματα της **πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας**. Η συγκεντρωτική και χλιαρή διοίκηση της Στρατιάς μακριά από τα πεδία των μαχών (4 Σ Στρατού..., διοικούμενα από τη Σμύρνη και την Κιουτάχεια!). Το μεγάλο βάθος (περίπου 300χλμ) και στο εκτεταμένο μέτωπο (περίπου 700χλμ) και τα μεγάλα κενά (50-60χλμ) μεταξύ των Μεγάλων Μονάδων επέτρεψαν τη διείσδυση του τουρκικού ιππικού (4 Μεραρχίες) στα νότια του Α'ΣΣ. Η παρατεταμένη διεξαγωγή των επιχειρήσεων κάτω από δυσμενείς συνθήκες και, πέραν από την ανθρώπινη αντοχή είχε δημιουργήσει την **εντύπωση των άσκοπων θυσιών των μαχητών**. Το ηθικό μέχρι το Σαγγάριο ήταν υψηλό έκτοτε όμως έβαινε συνεχώς μειούμενο.

Ολιβερό συμπέρασμα της τραγικής αυτής περιόδου της ιστορίας μας είναι ότι η Ελλάδα που επιχείρησε να απελευθερώσει τη μικρασιατική κοιτίδα του προαιώνιου πολιτισμού της, την έθαψε με θρήνους και δάκρυα! Ο Ελληνικός Στρατός πολέμησε με ανδρεία, αντοχή, ηρωισμό και αυταπάρνηση κάτω από αντίξοες συνθήκες! Η συμπεριφορά των Τούρκων προς τους αιχμαλώτους ήταν απάνθρωπη. Το ίδιο και προς τον ελληνικό πληθυσμό που είχε μείνει.

Με την εκτέλεση των έξι υπευθύνων της αποτυχίας της Εκστρατείας στη ΜΑ (Δημ. Γούναρη, Νικ. Στράτου, Πέτρ. Πρωτοπαπαδάκη, Γεωρ. Μπαλτατζή, Νικ. Θεοτόκη και Αντιστράτηγου Γεωργ. Χατζανέστη), στις 15 Νοεμβρίου 1922, έκλεισε η αυλαία του δράματος, αλλά οι **εντυπώσεις και ο πόνος παραμένει!**

Για την ιστορική κάλυψη παρατίθενται επιγραμματικά αυτά που ακολούθησαν. Στις **11 Σεπ.1922** έγινε το επαναστατικό κίνημα στη Χίο και Μυτιλήνη από τους Συνταγματάρχες Νικόλαο **Πλαστήρα**, Στυλιανό **Γονατά** και Αντιπλοίαρχο Δημήτριο **Φωκά**. Στις **28 Σεπ.1922** υπογράφεται στα Μουδανιά η ανακωχή με επέμβαση των Συμμάχων. Τέλος, στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η **Συνθήκη της Λοζάνης**.

Η ελπίδα, όμως, ακόμη υπάρχει! Όχι φυσικά να κατακτήσουμε τις χαμένες πατρίδες. **Αυτό δεν είναι πια εφικτό. Αλλά δεν θα σβήσει ποτέ ο πολιτισμός και το όλο πνευματικό ανθρώπινο πνεύμα που αναδύθηκαν στη Μικρά Ασία και διαδόθηκαν σε όλη την οικουμένη. Ποτέ δεν θα διαγραφούν οι Ιωνικές Πόλεις!** Θα παραμένουν ως **φάροι φωτεινοί και αιώνια σύμβολα του ανθρώπινου πολιτισμού.**

Γύρω στα 1000-1100 π.Χ. οι πρώτοι Έλληνες, Ίωνες από τη Βοιωτία, την Αττική και την ΒΑ Πελοπόννησο αποίκισαν σταδιακά τα νησιά Χίος και Σάμος καθώς και περιοχές των Μικρασιατικών παραλίων, μετά την κάθοδο των Δωριέων στον ελλαδικό χώρο. Ελλάδα, Αιγαίο και Μ. Ασία αποτελούσαν έναν ενιαίο και αδιάσπαστο πολιτιστικό χώρο. Οι Ίωνες ίδρυσαν ισχυρές πόλεις και δημιούργησαν μία θρησκευτική ένωση παρόμοια με τις αμφικτιονίες της ηπειρωτικής Ελλάδας, που ονομάστηκε **Κοινό των Ιώνων** ή **«Ιωνική Δωδεκάπολις**. Πρωτοστατεί στη δημιουργία και ανάπτυξη του λαμπρού και πρωτοποριακού Ιωνικού πολιτισμού: Κυδωνία, Μίλητος, Αλικαρνασός, Πέργαμος, Πριήνη, Έφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Ερυθραί, Κλαζομεναί, Φώκαια,...και αργότερα προστέθηκε και η Σμύρνη.

Ο ανυπέρβλητος **Ιωνικός Πολιτισμός**, έχει αφήσει ανεξίτηλα σημάδια σε όλη την ανθρωπότητα. Ίωνες (Yunan) μάς αποκαλούν οι Ανατολικοί Λαοί. **Προόδεδσαν στα γράμματα και στις τέχνες. Από δω μεταδόθηκε ο πολιτισμός και στους άλλους Έλληνες. Η Ιωνία θεωρείται πατρίδα του Ομήρου. Επίσης, κατάγονταν ο Θαλής, ο Αναξίμανδρος, ο Αναξίμενης, ο Ηράκλειτος, ο Αναξαγόρας και ο Εμπεδοκλής. ο πατέρας της Ιστορίας Ηρόδοτος, η Ασπασία του Περικλή, και ο ποιητής Ανακρέοντας....**

Δεν είναι δυνατόν να χρεωκοπήσει ο **Ελληνισμός και ο Χριστιανισμός**, γιατί από αυτά τα ύπατα πνευματικά μεγέθη που θεωρούνται ορόσημα, αναδύονται η **Αλήθεια, το Κάλλος και ο Ανθρωπισμός!** Το βαθύτερο νόημα του προορισμού του ανθρώπου πάνω στη Γη μας. Δεν δολοφονούνται οι **εμμενείς μεγάλες αξίες** και τα **σύμβολα** του ανθρώπου. Δεν μπορεί να μείνει η ανθρωπότητα στο σκοτάδι και τη βαρβαρότητα. Ο τουρκικός λαός έχει και αυτός συναισθήματα. Θέλει να αγαπήσει και να αγαπηθεί από τους συνανθρώπους του. Και η μόνη αγωγή κάθε ανθρώπου έχει αποδειχθεί ότι ερείδεται **στην Ελληνική πολιτισμική Παιδεία**. Δεν θα έχουν πάντα θέση στη ζωή των ανθρώπων οι «Γκρίζοι Λύκοι». Οι αγρόνες του ανθρώπινου γένους για **ηθικές αξίες και πολιτισμική πρόοδο, θα δικαιωθούν.**

Όποιος επισκέπτεται ή ζει στη Μικρά Ασία νοιώθει ότι ζει στην Ιωνία! Πατάει και αναπνέει Ελληνικό Πολιτισμό! Οι Ιωνες στην αρχιτεκτονική δημιούργησαν το δικό τους ρυθμό, τον "ιονικό ρυθμό", που είναι χαρακτηριστικός για τη λεπτότητα, την κομψότητα και την ομορφιά του. Είχαν ιδιαίτερη διάλεκτο, την "ιονική". Σ' αυτήν τη γλώσσα έγραψε ο Όμηρος τα ποιήματά του, καθώς επίσης και ο Ησίοδος και ο Πίνδαρος. Η "αττική" διάλεκτος της Αθήνας ήταν παρακλάδι της ιωνικής. Ήτοι στο καταπίστευμα της Ιωνίας συμπεριλαμβάνονται τα κυριότερα Σύμβολα της Ανθρωπότητας.

Τα σύμβολα είναι μορφοποιημένες λεπτές πνευματικές αναδύσεις, όπως ιδέες, οράματα, πιστεύω. Ως υλική έκφραση ένα σύμβολο μπορεί να φθαρεί με τον χρόνο ή από πράξεις ανθρώπων. Ως πνευματικές αξίες, όμως, τα σύμβολα είναι άτρωτα. Αντέχουν στη χειρότερη βαρβαρότητα και προσβολή, και μάλιστα, τότε, εξαϋλώνονται, αναβαθμίζονται και καθίστανται αθάνατα.

Τα σύμβολα ως πνευματική σύλληψη είναι ωσάν ζωντανά όντα. Επικοινωνούν και συνδιαλέγονται με τους ανθρώπους και τους λαούς που τα ασπάζονται. Επηρεάζουν τους ανθρώπους σε μέγιστο βαθμό. Οι άνθρωποι αντίστοιχα επηρεάζουν τα σύμβολα. Όσο υπάρχει αυτός ο αμοιβαίος δημιουργικός διάλογος, τα σύμβολα παραμένουν ζωντανά και δεν εκφυλίζονται. Καθίσταται αιώνιες αξίες και αποκτούν τεράστια πνευματική δύναμη. Τα σύμβολα πεθαίνουν, όταν διακοπεί ο δημιουργικός διάλογος με τους ανθρώπους. Είμαστε υποχρεωμένοι να τηρούμε πάντα ανοιχτό ζωντανό διάλογο με τα πνευματικά μας Σύμβολα. Τους δίνουμε ζωή και μας την ανταποδίδουν πιο φωτεινή.

Να γιατί λέμε ότι η ελπίδα υπάρχει. Αρκεί και εμείς οι Νεοέλληνες να την βάλουμε στην ψυχή μας και στο πνεύμα μας. Να διατηρήσουμε εμείς οι ίδιοι την ταυτότητά μας και να την εξακτινώνουμε σε όλη την ανθρωπότητα. Να καλλιεργούμε την Παιδεία που μορφοποιεί ανθρώπους. Παιδεία που γαλουχεί πρώτα ανθρώπους πολίτες που αγαπούν την Πατρίδα τους, Την φροντίζουν και Την προστατεύουν από κάθε πλευρά, ως εφάμιλλα μέλη μέσα στο πλαίσιο της διεθνούς Κοινότητας.

Οι αλύτρωτες Πατρίδες πρέπει να χαραχθούν στη μνήμη όλων των επόμενων γενεών, ως φρικτό πάθημα και πρότυπο μάθημα για τις εσωτερικές μας σχέσεις, που σπάνια είναι επαινετικές.

Οι εκατοντάδες χιλιάδες των νεκρών μας ας μείνουν στην ψυχή μας για να μας θυμίζουν τις χαμένες πατρίδες μας και ότι αυτές χάθηκαν όχι μόνον γιατί νίκησε ο Κεμάλ και μας εγκατέλειψαν οι "Σύμμαχοί" μας, αλλά το αλησμόνητο 1922, « εμείς αυτονικηθήκαμε»!

Να αγαπήσουμε την Πατρίδα μας πρώτα εμείς. Κανένας «σύμμαχος» δεν θα μας βοηθήσει, εάν δεν τον έχουμε πείσει ότι «αξιζουμε» να έχουμε Πατρίδα και Έθνος.

Καθημερινά πρέπει να φροντίζουμε την εικόνα της Πατρίδας μας.

Αυτό είναι το ύπατο καθήκον όλων μας.

Δημήτρης Κ. Μπάκας

28 Απρ. 2022